

2015 зима № 1(88) Рік XXIV

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,

Ватра

ту хочу жити умирати,
де жили мій отець і мати"

ISSN 1232-2776

(О. Павлович)

Христос Рождається!

Різдво 2015

Ангели України білі
прошу Вас

Хай час пристане
і зійде ця тишина з неба
така тишина що кожен її почує
чиста
як відлуння дзвонів Київської Софії
щоб і москаль її почує
і від України відчепився - загублений
той, що очей піднести не боїться
той, який надію нам відбирає
той «лицар» в розширпаній кагебістській
зброї

Ангели України білі
прошу Вас

Нехай станеться чудо
І Дитя Боже народиться в Україні
і принесе Тобі, Україно, – мир, віру і надію
Нехай ті Різдвяні Свята
будуть радісні і спокійні.

Ангели України білі
Олександр Маслей

Головна управа Об'єднання лемків
Бажає Вам теплих родинних
Свят Різдва Христового,
миру, надії і віри,
бо «З нами Бог»!

Нехай новонароджене Дитя
благословить Ваші родини,
дарує злагоду, взаємопошану
та гармонію на кожний день
Нового 2015 року!

Працюю на суспільно-культурній ниві займаються представники різних поколінь. Натуральним річом є, же молодше покоління вносить нові ідеї до праці наших суспільно-культурних товариств. Од довшого часу в головних органах ОЛ значний процент становлять молоди діяче, котри мають змогу реалізуватися в нових функціях.

В зв'язку з тим, же голова Об'єднання лемків Штефан Гладик склав свої повноваження голови організації за своїм бажанням, Головна управа Об'єднання лемків на засіданні, котре одбулося 6 грудня 2014 р. в Горлицях, вибрала нового голову організації – дотеперішнього секретаря Еміля Гойсака. Затверджено заступників голови: Василя Шлянту, Штефана Клапика і Адама Вев'юрку. Функції секретаря організації буде виконувати Наталя Гладик. Попередній голова Штефан Гладик лишається в складі Президії Головної управи, в складі Президії лишаються тіж скарбник Штефан Лукачин і Григорій Трохановський. В таким складі Президія буде працювати до наступного з'їзду, котрий одбудеться за рік на початку 2016 р. Члени Головної управи сердечно подякували Штефанови Гладикови за 15-літнє плідне головування в Об'єднанні лемків і висловили надію на дальшу активну діяльність пана Штефана в організації, вспераня молодшого покоління порадом і багатим досвідчином. Новий голова представив свою концепцію праці Об'єднання лемків, присутні члени Управи визначили пріоритети діяльності ОЛ, зокрема підкреслили вагу праці з дітьми і молодим поколінням в пунктах навчання і наших ансамблях, необхідність використання сучасних способів комунікації в діяльності, што чинить організацію барже отвореном для молодих люди, черговим заданьом Головна управа видит активізацію гуртків організації. Перед новим колективом нови виклики, тож жичиме новообраному голові ОЛ наснаги і успіхів на ниві суспільної діяльності!

Редакція «Ватри»

Члени Головної управи: Марія Келечова, Вікторія Гойсак, Мілько Гойсак, Штефан Гладик, Наталя Гладик, Ксеня Довгань-Доманська, Василь Шлянта

Хто навчит читати?

В попередніх номерах була мова о двомовності наших діти, о тим як постерігають рідну бесіду, коли познають ей як першу мову дома і коли стрічаються з ньюм оуж в школі. Чи перешкаджат ім двомовніст чи противніт - вказує на богатство мов на світі, змушат до думаня і підсвідомой аналізи, чим полегшат науку інчих чужих мов, о што прецін так барз гнеска дбає.

Гнеска хотіла би-м ся поділити своіма досвідчїнями, зв'язанима з двомовністюм на письмі. То значит: чи напрудву кирилицки букви можут бити проблемом для дітини? Часто чуєме думки: буде ся му чи їй мішало, сут такі сами літери, а значат што інче. Чулам од змартвлених родичів учнів першой кляси, наприклад, не вчїйте їши в тим році літер, напевно, буде ся дітині мішало, буде мало проблеми в школі, має їши час. Певні, же мас, підходилам до тих справ зо зрозумільном. Мій досвід праці з наймолодшіма учніма показує єднак, же не треба боятися впродажати другу азбуку в 0 чи 1 клясі: найперше друкувани літери, читаня, а потім і писани. Дітина в так молодим віці приймає інформацію практичні безкритичні, не пробує накладати добрі знани зврзи з польской графіки чи ортографії – бо їх їши не має! Так є, і так ся мусит навчити. Познає букви і засади читаня якби в натуральний спосіб. На рівні з пізнаванью польских літер. Найчастіше одбиватся то в ріжних обставинах, оточіно – в інчій групі, з інчим вчительном, інчом мовом – тото спрїят не мішано поданой інформації. Так, напевно, кождії дітині трафїтєся помилити і прочитати «с» як «ц» чи написати польське «s» заміст «c», чи навідворот. Але знам дуже прикладів учнів першой кляси чи нулівки, котри так само добрі читають кирилицьом, як і латинком.

Діти маот барз добру пам'ят фотографічну. Хто не вірит, пропонує експеримент. Дітину 2-3 років можна легко навчити «читати» кільканадцет слів. Напиште кольоровим мазаком великими літерами на картці слово, наприклад: МАМА, ТАТО, АВТО, МАЄ. Вказуйте дітині і читайте. З часом додавайте нови слова. Потім можна укладати карточки в речиня з трьох слів, наприклад: *Тато має авто. Мама має авто.* Мій дволітній син таким способом «читав» зо 20 слів кирилицьом. Безпечні, нич ся не мішат, бо латинки і так така дітина не знає, а оуж фотографує вигляд кирилицких літер. Як перестаете дітині вказувати карточки регулярні, она забиват і оуж не «читат».

В зв'язку з тим, не барз добрим помислом є писаня по-нашому латинком для малих діти, жеби їм било легше. Фотографуваня так записаних слів

Зміст:

Зміни в Президії ОЛ

Хто навчит читати? - В. Гойсак	3
Лемківско-український стил в Лїгніци - А. Вєв'юрка 4	4
100 років Розалії Губі - Е. Стремєцькій	5
Наши люде - В. Ревак	6
Андрію Сухорському 85 років - М. Горбаль	8
З циклоу: Мандрівки Лемківщином - А. Вєв'юрка	9
В порогах нашого Ліцею - А. Вєв'юрка	11

Висівки Дні Антонича А што чути на Антоничівці Лемківски Кермеши осені

Кермеш в Полянах - Б. Баволяк	17
Презераме стари фотографії і документи	18
З мойой полицки	20
Вертайме до давних імен - А. Вєв'юрка	21
З домашньої аптечки - А. Шкурат	22
Упокоїлся в Бозі	23
Лемківска хроніка	24

Блогівки Лемківський Єрусалим 2014

❖ На обкладинці: *Власноручни яличкови прикраси лемківських блоготерок Емілії і Марії.*

❖ Фото: *Адам Вєв'юрка, Славко Гойсак, Наталія Гладик, Бартек Кєлтїка, Мілько Гойсак, Емілія Піж, legnica.nazemiasto.pl, wikipedia.pl, Ксєня Довгань-Доманьска, Володислав Максимович, Ольга Соляр, Миколай Грїч.*

ничому не служит. Знаєме, же діти, котри дуже читають, роблят менше блудів ортографічних, бо часто видят слова, якби фотографуют їх. Сут засади ортографії польским альфаветом польских слів і кирилицким наших, не є засад записуваня наших слів латинком. Нич дивного, же дітині ся потім мішат, як она видит раз польське слово писане польськими літерами, раз свое, писане тїма самима літерами. Найліпше, коли є чіткій поділ на мови і на азбуки. Додатковим аргументом може бити ситуація діти в краях, котри послугують кирилицьом. Од 1 кляси діти вчатся англїцких літер – і якоси ся їм не мішат. А як єднак хтоси ся боїт, же дітина буде ся милила, кєд в 1 клясі на рівні з польськими буде пізнавала кирилицки букви, то є інчий вихід – вчїйте кирилиці прудше, заним піде до школи!

Вікторія Гойсак

Лемківско-український стіл в Лігниці

14 грудня, як шторуку перед Різдвяними Святами в грегоріанським календарі, національні і етнічні меншини, які живуть в Лігниці, засіли до спільного великого стола. В тім році були представники 13 меншин. Новими меншинами, што перший раз прилучилися або повернулися по довгій перерві до того лігницького свята були пакистанці, вірмени, греки і англійці. На жаль, не било, як шторуку, росіяни. Головним організатором Велиї народів є Товариство «Жінки Європи» на чолі з Ельом Ухольськом. Били присутні м.ін. президент міста Лігниця Тадеуш Кшаковскі з заступником віце-президентом Гражином Пургаль. Для нас — полученого столу лемківско-українського

За лемківським столом

(деяки не знали, де сідати, бо хотіли бити ту і там) важне било, што медже нами били наши люде не лем з Лігниці, але і з Любіна, Лісьца і далекої України. Хор з нашої школи від імені спільного стола заспівав “Рождество Твое.....”. А голова гуртка ОУП з Лігниці Юрій Павличко попросив о хвилину тиши для тих, хто загинув на Україні і на цілیم світі в війнах в 2014 р. Вшитки народи і гості врочисто віддали честь тим сумним подіям. Кожна меншина складала побажання в своїй рідній мові. А я мав честь по-лемківськи віншувати щастя Лігниці і лігничанам на 2015 рік. А потім лем било колядування в ріжних мовах та пробування великих страв. Вшитки весело складали собі юж неофіційно жичиня з надійом, што за рік зас ся зйдеме на XIV Велиї народів. Дай Боже, же так буде!

Адам Вес'юрка

Пісня „Пливе кача по тисині” має свого автора!

В весняним номері «Ватри» за 2014 рік писали-зме о історії пісні «Пливе кача по тисині», яку уважають гимном-реквісмом за Небесном сотньом, а яка особливо близка лемкам – називають ей лемківськом або закарпатськом (в Закарпатській області на Україні від віків мешкали і до гнес там проживають етнічні лемки). Недавно однашлам нови факти о походжиню той пісні, наведени през знаного фольклориста, бойкознавця і карпатознавця Василя Сокола (В. Сокіл, *Пливе кача по Тисині* «Народознавчі зошити» № 4 (118) 2014 р.). Пише він, же пісня «Пливе кача по тисині» має літературне походжия, ей автором є письменник і перекладач Василь Гренджа-Донський (1897 Закарпатя – 1974 Братислава), адже науковец однашов в єдній зо збірок поета (видана в 1923 р.) вірш з таким самим початком, як і знана нам пісня:

Пливе кача по тисині;
«Мамко моя, не лай нині,
Залаш ми в злу годину,
Сам не знаю, де погину».
Залає мати сина, лає,
Син додому не вертає...
Серед поля, на долині
лягло серце у тернині! (В. Гренджа-Донський,
Твори, упоряд. О. Мишанич, Ужгород, с. 33).

Василь Гренджа-Донський бив активним учасником змагань за вільну Карпатську Україну, перед угорськими переслідованиями втік до Словаччини. Василь Сокіл переслідив вшитки знани записи пісні «Пливе кача по тисині» і зауважив, же вшитки мають спільний початок, як і вірш Гренджа-Донського, а потім появляються нови і нови рядки (загибель на чужині, чужі люде берут яму, жаль матери). Означат тото, же текст піддаєся фольклоризації і властиво юж не є лем авторським твором, а стаєся твором народним, в котрим появляються додаткові мотиви, додаткові образи. Барз можливе, же під впливом трагічних подій зв'язаних з Карпатськом Україном. І друга цікава справа: тисина – то не конечні назва конкретної річки Тиса, лем певне узагальніня, попросту тиха вода, узке озерце, ддятого можна писати тоту назву з малої літери.

Вікторія Гойсак

Увага до регіоналізму на VII з'їзді ОУП

25–26 жовтня у Варшаві проходив VII з'їзд Об'єднання українців у Польщі. Я був делегатом з'їзду та представляв Об'єднання лемків. Під час дискусії я передав побажання від усієї управи і організації, що треба нам - організаціям і усій громаді - шанувати (мудро) найбільше багатство українців у Польщі, яким є наш регіоналізм. Лемківщина, Бойківщина, Надсяння, Холмщина, Підляшшя - це наші найбільші скарби, які всі ми повинні використовувати, але так, щоб не ділитися, напр. проголошувати рік одного з цих регіонів для всіх наших організацій, шкіл і пунктів навчання, а на закінчення такого проєкту відвідувати цей регіон. Дякую, що делегати вислухали нашу позицію та вписали її у стратегію ОУП та в роботу нової управи.

Адам Вес'юрка

Складасмо ширі вітання голові ОУП Петру Тимі і новій управі, обраній на VII з'їзді ОУП та бажаємо наснаги і сил у Вашій нелегкій, але так потрібній праці на благо всіх українців у Польщі.

З надією на подальшу співпрацю
голова ОЛ Еміль Гойсак від імені Головної управи ОЛ

100-літній ювілей

Розалія Губа — мешканка села Модла - 24 жовтня 2014 р. відсвяткувала 100-літній ювілей. Урочистість відбулася в Домі соціальної опіки на вул. Нептуна в Глогові. На ювілейну врочистість, щоб скласти побажання і подарувати букет квітів, прибули донька Ольга з чоловіком і родиною. Свої побажання і квіти принесли також староста м. Глогова і бургомістр гміни Громадка. Закінчилося святкування солодким почастунком, який приготували опікунки Дому соціальної опіки.

З цієї радісної нагоди відбулося святкування також у Шпротаві. На прохання кузина Розалії Омеляна Стремецького місцевий священик о. декан Андрій Бунзило відслужив Службу Божу за здоров'я Ювілярки. На закінчення літургії всі присутні в церкві заочно побажали пані Розалії "Многая і благає літа".

Молоді літа Ювілярки пройшли на Лемківщині від народження аж по депортацію під час акції "Вісла". Народилася Розалія 24.X.1914 р. в родині Павла і Цецилії Даниловичів в с. Нова Вєсь (гміна Лабова, повіт Новий Санч). Була третьою дочкою після Варвари і Стефанії. Охрестив їх о. Василь Смолінський у греко-католицькій церкві с. Нова Вєсь.

Родинний дім був розташований у середині села біля річки Каменіці. На річці знаходились млин і фолюш, які були збудовані батьком Розалії. До млина і фолюша з різних сторін приїжджали селяни і привозили пряжу на сукно і збіжжя на муку. Родина утримувалася також завдяки господарству. Часто Розалія згадувала про те, як у тій річці мочила свої зболілі ноги, коли поверталась з коровами з пасовища. Мама Розалії — Цецилія була акушеркою (положною), через що користувалася великою повагою серед жінок.

Під час акції "Вісла" родина Розалії була переселена на західні землі Польщі до села Модла (гміна Громадка). Старші дві сестри з родинами були виселені в околиці Штешельців Красенських. Варто згадати, що Варвара (найстарша сестра) цього року відсвяткувала своє 102-ліття і розпочала 103-й рік життя в Домі соціальної опіки в Мисльбожі.

Омелян Стремецький

3 життя української школи в Лігниці - нам не чуже терпіння київського Майдану

21 листопада 2013 р. український народ вийшов на дорогу правди та сповнення мрій про волю і свободу України, українського народу та кожного українця – чи він живе в Криму, Донецьку, Харкові, Полтаві чи у Львові, але тільки він має право будувати свою державу! Ми — українська школа – віримо, що Україна сьогодні подолає агресію Росії та мир дарує їй дорогу до спільної Європи. 21 листопада 2014 р. наші учні запаленими свічками та хвилиною тиші вшанували першу річницю української Революції Гідності. Під пам'ятною дошкою жертвам акції "Вісла" молодь через пам'ять 1947 р. побачила київський Майдан. Побачила в собі єдність та надію, що якщо виселення нас не знищило, то також війна на Донбасі не зломить України.

(ав)

Владислав Рєвак

розмову перепровадив Адам Вєвюрка

- Прошу кус повісти о собі, пане Владиславе.

Вродив-єм ся в 1948 р. юж на заході в Любїонжу, де скінчив-єм початкову школу. Потім вчив-єм ся в Лігниці в автомобільним технікумі. А наступни роки студіював-єм в Ряшеві. Зараз по студіях працював-єм в середній школі на посаді вчителя. По п'ятох роках почав-єм працювати в промисловости, але потім зас вернув-єм до праці в школі. Тепер єм перший рік на повній пенсії. Мешкам з мойом женом Анном в Лігниці понад сорок років. Маєм двоє діти: Марту і Мирослава. Дякую, што поженилися з нашими. Мають жеж свої діти: Марта - Петруся, а Мирослав — Мелянію. Мешкають і працюють во Вроцлаві. Мій отец походив з Мохначки Нижньої, а мама - з Перунки.

- Коли у Вас пробудився талант до малюваня образів?

Но, не знам, чи то є наравду талант. Повім інакше. Забір і охота до малюваня пришли до мене деси на початку 2007 р. Зближалася 60-а річниця акції «Вісла». В тим часі вказувалися юж ріжни книжки о селах на Лемківщині, наприклад, о Перунці. І я мав забір написати якусу книжечку о Мохначці Нижній. Недовго єм нашов дуже історичних матеріялів і сучасних відомости з інтернету о мойм селі. При нагоді смотрив-єм на ріжни малюнки Никифора – Епіфанія Дровняка і на ріжни знимки, штоб замістити в тій книжечці, для котрой видумав-єм назву: «З Заходу о Мохначці». Але што я бим написав? Як я ся там не вродив і не мешкав навіт 5 років? Так ся зложило, што бив-єм, однак, в тот час в Новим Санчі і Крилиці в 2007. Там бив-єм в музею Никифора. Подумав самому попробувати малювати. Но і так ся зачало, а матеріяли з Мохначки наразі не використани.

- Як можете описати свої образи?

Мої образи можна поділити на три групи: акварелі (на спеціальним папері), образи олійни (на полотні), образи акрилови (на полотні). Представляють они: церкви, пейзажи з церквами, гори Карпати (Бескиди і Бещади), пейзажи міста (головні Лігниці), морски пейзажи і ріжни місцевости. Майже вшитки, напевно векша част образів є реалістични. Денекотри підходять під малюваня в стилі реалізму, імпресіонізму

і кольоризму. Малою переважно пендзлями, а денекотри мастихом (шпахельком).

- Чим для Вас є Лемківщина?

Лемківщина то для мене земля мойх батьків та предків. Можу тіж повісти, што то моя друга вітчизна.

- Як сї вказує на своїх образах?

Передовсім хочу вказати залишени наши чудови церкви та красоту пейзажу — краєвидів Бескидів та цілих західних Карпат.

- Де сте вказували свої образи?

Перши мої образи - акварелі - постійно вказувано од 2008 р. до 2012 р. в галереї сайту www.powiat.legnica.pl. В маю 2012 р. з нагоди 65-й річницї акції «Вісла» мої образи били на виставі в IV лігницьким ліцею. В грудню 2012 р. я мав вернісаж і тримісячну виставу в лігницькій громадській бібліотеці. В липні 2014 р. мої праці били на виставі з нагоди Кермешу в Заменіцах. Мам інтернетову сторону www.wlad.mirka.net, яка вказує лем частину мойой творчости. До внеска я намалював не ціле 100 акварелі і 200 олійних образів.

- Чи не уважате, што Ваши образи тіж затримують або хочут затримати асиміляцію?

Трудно повісти. Але я напевно хочу моїма образами затримати тот процес.

- Чи Ваши образи маюť якусу місію?

Думам, што кожна творчіст має якусу місію чи заданя. В мойм припадку хочу вказати, што побудовани нашими предками церкви на Лемківщині маюť свою красоту і сут свідочством нашой богатой культури, в тим припадку релігійной.

- Хто з малярів є інспіраційом для Вас?

Дуже є давніших і сучасних малярів, котрих творчіст мене задивлять: Войцех Герсон, Юзеф Хелмоньскі, Ян Станіславскі, Юліян Фабат, Клод Моне, Поль Гоген, Леон Вичулковскі, а сучасни Том Браун, Боб Девіс, Міхаель Чесли, але і дуже українських малярів, котри малюють Карпати і церкви: Орест Манюк, Василь Бойчук, Віктор Стогнут, Оріся Онищак, Михайло Сапатюк, Іван Шутев.

- Як люде, родина приймаюť Ваши образи?

Мушу повісти, што моя жена є першим і хіба строгим рецензентом. Часом здаряєся, што мушу штоси домалювати, а навет поправити. І має, напевно, рацію, бо образ мусит ся людяма подавати.

- В яку страну хочете іти зо своїма образами, які будут техніки, теми?

Буде в мене реалізм, але хочу іти вєще в імпресіонізм і частіше стосувати мастиху. А тем буде більше, може попробую малювати портрети.

Церкви, напевно, будуть, їх є дуже, в самому повіті Новий Санч понад 24. Частіше тіж будуть пейзажи з церквами. Але буде тіж Лігниця, бо в ній мешкам.

- Што відчувате, коли малюєте образ?

Головне, што кожний творець: чи його думка, праця буде ся подабала йому і чи буде зрозуміла інчим людям. Одчувам, што творю добро. Но і на конец - тотя постійна цікавіст, як то вийде? Думам, што маляр мусит одчувати радіст твореня.

- Чи мате свідоміст што будете, творите лемківській світ на Лігниччині?

Може так і є. Але лемківській світ сами так направду твориме в своїх родинах і церквах. Не забивайме, што тіж твориме віртуальну Лемківщину в інтернеті.

- Чим для Вас є традиція?

Традиція то для мене світ вартости, де є сфери релігії, науки.... Наприклад, наша Велія чи вишивани сорочки - то є то, што належит стеречи з пошани для наших предків.

- Што хочете передати молодим лемкам?

Штоби передовсім ся вчили, штоб знали історію, шанували традицію. Повинни розвивати свої таланти, котри відомо в кожному є різни. Хай тіж молоди люде хоц на кус залишат комп'ютер і захочут, наприклад, малювати.

- Чи наш лемківській світ за 100 років буде існувати?

То є трудне, а може і барз трудне звіданя. То цілий вік, але єм оптимістом. Думам, што може в інчій формі. І ту верну до потреби навчаня. Народ, котрий не знає своей історії і не зберігат своей традиції, фактичн не існує і може колиси загинути.

Одкаль наступни народжени покоління вигнаних в 1947 р. брали свою любов до свого на Заході?

То напевно заслуга родичів. Они пильнували, штоб били лем свої Свята і лем своя мова дома. І шитко мало бити лем по-нашому. Якби не родиче, шитко би пропало. Як студював-єм в Ряшові, не мав-єм през тоги роки жодной Велії. На нашу бив-єм в Ряшові і не можна било поїхати домів, а на польску, яка біла скоріше, хоц бив-єм дома, родиче казали постити. Але не жалію, бо то помагало шанувати і стеречи свое.

- Чи їздите на Ватри в гори?

На Ватри часто я не їздив. Били різни причини. Як юж єм їхав, очевидно з родиною, то передовсім почути співи і пооглядати танці наших ансамблів, спіткати дальшу родину та знайомих, штоси своє купити: книжку або часопис, чи давніше - касети, а тепер - диски.

- Дякую за розмову з надійом, што далі будете сповняти свої артистични мрії.

Дай Боже!

Праці Владислава Ревака:

*Церков в Прислоні
Красвид Лемківщини
Краєвид Бєццадів*

Лемківському скульптору Андрію Сухорському — 85 років від дня народження

22 серпня 2014 р. в Музеї етнографії та художніх промислів у Львові відкрилась виставка лемківського скульптора Андрія Сухорського, присвячена його поважному ювілесві — 85-й річниці від дня народження. Гостей та запрошених вітав директор музею Роман Чмелик. Директор Інституту народознавства Національної академії наук

Андрій Сухорський та Ірина Байко

України, в структурі якого знаходиться музей, академік Степан Павлюк, наголосив на унікальності робіт скульптора Андрія Сухорського, їх глибоко народній сутності. Високу оцінку творчості ювіляра висловив також директору Львівського художнього коледжу ім. І. Труша Василь Откович. Вітали ювіляра голова Товариства «Лемківщина» Степан Майкович, голова Фондації дослідження Лемківщини Петро Гандяк, член Фондації Андрій Тавлаш, інші поважні особи.

Заслужений майстер народної творчості України (1984) Андрій Петрович Сухорський народився 21 серпня 1929 р. в с. Вілька Сяніцького повіту. Батько Андрія, Петро Сухорський (нар. 13 липня 1903 р.), — народний лемківський різьбяр, змалку вчився різьбити у свого батька. А якщо заглибитись у подальше родове коріння, то прабабки — теж різьбярі.

Після депортації лемків у 1945 році родина Петра Сухорського опинилась на Тернопільщині в Україні. Життя впроголодь. Єдина надія — на свої руки. Тим більше, що ще в 11-літньому віці Андрій Сухорський втратив маму.

Весною 1947 року, нарізьбивши різноманітних виробів із дерева, хлопчина їде до Львова, щоб продати їх та заробити якусь копійчину. Та

кому продасть? — Голодний 1947-й! Ноги чомусь понесли до Музею народних промислів (нині Музей етнографії та художнього промислу ІН НАН України). Зустрів директора музею Володимира Паньківа. Той узяв усі вироби, заплатив так, що Андрій не сподівався. Сказав робити і принести ще. А наступного року Володимир Паньків допоміг йому прописатися у Львові, згодом ввів у творчий колектив лемківських різьбярів — у цех лемківської різьби, який він, Володимир Паньків, сам і створив.

Першими, хто увійшов до цього цеху, були брати Василь та Іван Одрехівські, Петро Орисик, Антін Фігель, інші земляки, та він, Андрій Сухорський.

На Лемківщині глибоко шанували свою віру, свої традиції, усе своє, народне. Біблія і «Кобзар» Тараса Шевченка — це ті підвалини, на яких зростала лемківська молодь. По неділях та святах батьки читали дітям Святе Письмо, читали і Шевченка. Гуртківці Рідної Школи ставили народні п'єси, робили шевченківські вечори. Портрети та різьблені дерев'яні бюсти Шевченка були чи не в кожній лемківській оселі. А тому не дивно, що Андрій Сухорський, який зазнав сирітської долі, найперше всю душу вкладає у свою різьбу по дереву — в скульптурну композицію «Мені тринадцятий минало» Тараса Шевченка (1951). Через три роки різьбить інший варіант цього твору, а ще через три роки — третій, ще інший варіант своїх і Шевченкових переживань. Його Шевченкіана 1956—1964 років — це «Наймичка», «Малий Тарас», «Гайдамаки», «Ой три шляхи широкі!», «Перебендя», «Дума» тощо.

Окрім Шевченкіани Андрій Сухорський різьбить те, що залягло на його душі, а це — природа рідних Бескидів: орли, тури, коні, «Дівчинка пасе гуси», «Чабан з вівцями», «В найми до пана»,

«Тертя льону». На другому плані «У панському лісі». Скульптурні композиції Андрія Сухорського.

«В панському лісі», «Собаки напали», «Господар Верховини», «Лисичка-сестричка» тощо. Звичайно, що заслужене визнання митцеві принесли твори на лемківську тематику. Це «Лемко-вівчар», «Лемко-різьбяр» (1979), «Лемко в чугані», «Лемко везе дрова» (1990), «Козак на коні» (1992) та інші. Віртуозна багатофігурна композиція «Виселення лемків у 1945 році» (1985, Музей українського народного декоративного мистецтва, Київ). Уся глибина душі розкривається у цих різьблених витворах — і біль, і туга, і розпач, і надія на повернення.

За дерев'яною різьбою Андрія Сухорського можна вивчати народні промисли: він різьбить «Добрий заробок» — вижаті снопи збіжжя, «Урожай» — жінку серед збіжжя, «Лемко оре ниву», «Лемко несе дрова», «Лемкиня тре льон», «На ярмарок». За дерев'яною різьбою Андрія Сухорського можна вивчати і народну лемківську культуру: «Розповідь про минуле» — лемко розказує двом онучатам історію свого краю, «Гудак», «Лемко-різьбяр» тощо. На особливу увагу заслуговує скульптурна композиція «Вертеп».

Якщо перелічувати тільки тематику та сюжети скульптурних композицій, — то вона далеко переходить за сотню. А виробів однієї тематики скульптор різьбив по кілька десятків примірників.

Понад сто найкращих його творів представлені в експозиціях музеїв Москви, Санкт-Петербурга, Києва, Львова та інших міст — «Козак-Мамай» (1981, 1991), «На ярмарок» (1988), «Чабан» (1993), «Різдво» (1994), «Козак з дівчиною» (1995). Твори Андрія Сухорського експонувались на обласних, республіканських та зарубіжних виставках, зокрема в Болгарії, США, Канаді, Франції, Індії, Румунії, Німеччині, Польщі, інших країнах. Тільки 87 експонатів знаходиться в фондах Музею українського народного декоративного мистецтва в Києві, багатьох інших музеях України. Міністерство культури УРСР закуповувало багато творів Андрія Сухорського для музеїв східних областей України: Дніпропетровська, Луганська, Запоріжжя тощо. Тематика — як побутова, так і Шевченкіана, в т. ч. композиції «Кобзар з поводирем». З упевненістю можна сказати, що сотні дерев'яних виробів Андрія Сухорського розійшлися не тільки по всій Україні, а й по всьому світу.

21 серпня 2009 року в Національному палаці мистецтв «Україна» в Києві проходила виставка творів народних майстрів, на якій багато робіт представив і Андрій Сухорський. Ці роботи були високо оцінені державою — митець був нагороджений орденом «За заслуги» 3-го ступеня. Вру-

чав нагороду тодішній президент України Віктор Ющенко.

Незважаючи на поважний вік, Андрій Сухорський і зараз є активним громадським діячем: член правління Фондації дослідження Лемківщини у Львові, заступник голови комітету лемківської церкви св. Володимира і Ольги (знаходиться в Музею архітектури і побуту, м. Львів).

Великою гордістю Андрія Сухорського є його сини, професійні митці-скульптури. Богдан — різьбяр по дереву, Володимир і Андрій — скульпторні-професіонали. Усі три — провідні українські митці.

85-літній ювілей митця Андрія Петровича Сухорського — це визначна дата. Та знаменним є те, що син Лемківської землі прославив її своїми руками — своїми дерев'яними композиціями, якими подивляє увесь світ. В цьому і полягає безмертя народу, нації.

Марія Горбаль

3 циклю: Мандрівки Лемківщином - Крижівка

Дозвольте іти раз повернути до села Крижівка, бо останнім разом тема Розтоки барз прислонила красу Крижівки. Тото село, положене 4 км од Криниці, має в собі магію минулого нашого

світа, де легенди лучатся з правдом. Крижівка перед війном мала 250 мешканців і било то чисто лемківське село. Жили там лемківські родини. Било то село невеличке, але з рації свого положиня барз комунікаційні важне. По-друге, в селі тім била гута, де вирабляно бляхи.

Географічна назва Гута існує до гнеска та вказує на одмінніст Крижівки од інших лемківських сіл.

В селі є цінна капличка під покровом Народжия Богородиці з 1787 р., побудована през місцевого греко-католицкого священника Чирняньського. Гнеска стоїт она в огороді монастиря сестер Міхаліток, скорше била там греко-католицка клібанія. На жаль, не є там інформації, штоб відвіда-

ти то цікаве місце, хоц сестри, коли ся попросит, отвѣрают каплицю для охочих до відвідин.

В селі є тіж церква св. Архангела Михаїла, колиси греко-католицка, а гнеска святиня римо-католицка, але треба зауважити, што є задбана, як і церковний цмнтер. Але найцікавше в Крижівці є штоси нематеріяльне. То легенди про збійників. В селі била корчма, де сходилися збійники з обох стран наших Карпат. Гнеска ей не є, але може треба зацікавитися том темом і спільно з місцевом владою поставити хоч інформаційну табличку чи камінь. Буде то напевно наш минулий лемківскій слід, а і для туристів атракція.

Перенесмеся в XVII вік, а докладні 29 січня 1653 р. до суду в Мушині. В тот ден суджено збійника Романа з Крижівки. Інформації передаю з праці Казімежа Пшибоса на підставі „Akt sądu kryminalnego kresu muszyńskiego, 1647-1765” (wyd. Franciszek Piekosiński [w:] „Starodawne prawa polskiego pomniki”, t. IX, Kraków 1889, s. 346-348 (dok. nr 11). Голова суду - війт Мушини Анджей Бжезовицькі - з лавниками: Каспром Мушиньским (підвійтом) та Яном Борутком, Ігнациом Хом'яком, Грицьом Скварлом, Бальгазаром Лободом, Миколаіом Долийчиком при участі мушиньского уряду, котрий репрезентував Каспер Флісак — бургомістр Мушини, та Матієса Клодавского, Ференца Місковіча, Кондрала Ястшембского (війта креского), Яцка Опаровского (солтиса Солотвин), Даниєла Піюруньского (солтиса Перунки) і інших солтисів держави мушиньской судили Романа з Крижівки, пійманого през карників мушиньских за збійництво. Бідний Роман під силом вояків не витримав і “добровільно” признався до збійництва. Хотячи себе ратувати, почав повідати, што до збійництва намовили його збійник Банасік (можливо, што то бив тот Ян Банасік з Фалішувки, сказаний в 1657 р. в Новим Санчи за збійництво на 50 пляг, обтятя уха і півроку примусовой праці в місті), Кардиналік і Ліптаци (Гавран і Баран - русини по словацькій страні Карпат).

Далі Роман оповідав, як то раз прислав по нього Яхно з Курова, штоб пришов на Гуту на Крижівку. Коли там зишлися, Яхно попросив Романа, штоб дав му свою гуню, бо ганьбится так не барз убранный іти до Крижівки. А як повідав Роман, Яхно лем мав на собі копняк (плащ без рукавів). Жаль му ся зробило Яхна, та дав му свою гуню, та разом пішли до корчми до Крижівки, де пили цілий ден. До них долучилися вижше згадани збійники. Яхно почав намовляти до грабунку і цікавитися, хто з них має векушу владу. На звіданя про своїх інших товаришів, Роман вказав Андраша Чирвонка зо Спіша з-за Бобовой та Стечка - молодого, невелького русина - втовди іши не бесідували „лемко” - з Крижівки.

Потім як доказ збійництва пред суд принесено червену сукню, котру нашли при Романі. Він почав пояснювати, што тоту сукню нашов в лісі над Берестом, приложеноу кошником, в котрим било кус шельонгів і табакерка. Зазначив при тим, што в ничим він не винен. Втовди гвошли міщане Мушини Бартош Ратайчик зо швагром Шимоном (кусьнежом) та розповіли, як то Роман зі своїм товаришом напали на них на дорозі, побили та пограбували. Вказали на сукню яко на свою власність, котру Роман з товаришом їм забрав, а котра в їх очах била барз цінна. Роман спустил голову та признався, што то він з Банасіком напали на мушиньских міщан. Лем зазначив, што до того нападу намовив їх Семен Розтоцкий з Розтоки. Докладні оповів, як то виглядало. Наскочили несподівано на міщан. Кус побили. Забрали сукню червену зо срібнима гудзиками. Розобрали до гола і забрали їм одяг, штири золоті пінязі, коневку малювану, гусьлі, шаблю, лем палас од разу Роман гломив.

Суд, вислухавши Романа, доцінив словами його признася до вини та жаль, але штоб ліпше дізнатися про тоти події декретом наказав передати Романа на огненні торттури. На торттурах Роман визнав, што Банасік вкрився в Порембі коло Пряшова, Андраш Чирвонка за Бобовом в Шляхтича є слугом, а Івана Стечка вкриває Орина з Береста, видана за Полівчака. Натоміст на звіданя, ким є Стечко, повів, што то син Альківа з Крижівки. Далі катований вказав криївки збійників на Шарішу коло Бардіїова, лем не зрадив криївок коло Мушини. Хоц повів, хто може знати о тих криївках збійників в Ганьчовой і Солотвинах, визнав, што Андраш-млинар з Розтік та молодший Редзїк, якого звали Іван. Роман признавєя тіж до того, што з Редзїком та Іваном Стечиком вкрали Манчакови з Перунки ущо.

Далі на торттурах Романа питали про крадіжи з фолошів. Він признався, што з фолоша з Віковой разом з Кардиналіком вкрав 2 сяги сукна сивого, але Манько та Андраш Стахужаки з Розтоки вкрали там аж 10 сьгів того сукна. Вшитко сукно понесли до кравця Кондрата до Новівси. Зазначив, однак, што тот кравец не знав, што сукно било крадене. Але то не бив конец допитуваня. Роман признався, што ограбував разом з Банасіком, Семаном Прокопчакком і Шнібом з Лосього млинара з Брунар. Потім повідав о різних нападах по південній страні Карпат, як здобивали зброю. В Санкові забрав комуси карабін, лем не знав кому, але і його товарише Банасік і Пелеш одобрали мушкет Кобйолкові з Полян, котрий ішов на варгу до двору. Роман юж хиба знав, што не вивинєся од смерти, але не міг витримати болю, то дале оповідав, як

то збуював з іншими збійниками по обох сторонах Карпат.

На кінець суд видав вирок, званий “Декретом Романа”. Зазначив в нім, що Роман добрі вшитко повів на тортурах. Керуючися магдебурским правом, сказав збійника Романа з Крижівки на смерт през чвїрткуваня і вирок мав бити виконаний одразу.

І так згинув збійник Роман. А ми вшитки гнеска думаєме, што збійники гинули трагічно, але романтично, як в фїльмі “Яносїк”. Правда історична часто нас задивлят. Коли заїдете до Крижівки, та подумайте о збійнику Романі, котрий думав, што жита розбійника є лем легке, без законів і вічне.

Адам Вєв'юрка

В порогах нашого ліцею в Лїгницї

(частина 1)

28 квітня 1947 р. початок акції «Вїсла», яка мала знищити релїгїєне, культурне, національне і фізичне (концтабір в Явожні) життя етнічних українців, які віками проживали в Польщі. Але Бог і жертвність вигнаних з рідних земель на це не дозволили, тому ми сьгодні існуємо в Польщі, знаючи, що ми — нашадки Київської Русі — України.

Щоб рятувати своє на вигнанні лемки і не лем на Лїгничинї задумали створити свою рідну школу. Що задумали, те й зробили. 1 вересня 1957 р. 22 наших учнів, народжених ше на рідних землях, розпочало навчання в Злоторї, тому що в Лїгницї не було приміщення для школи. Опікуном цієї групи стала мгр Марія Павенцка: випускниця історико-філософського факультету Львівського університету. Вона була першою вчителькою української мови. Українські класи існували в Злоторї до 1960 р. у місцевому загальноосвітньому ліцеї при вул. Лімановського 17. Потім

Вроцлавська кураторія освіти прийняла рішення перенести класи з українською мовою до Лїгницї у початкову школу № 7 з єврейською мовою навчання. Обов'язки директора доручено мгр Михайлові Таненцапу — директору цієї школи. Статус окремої адміністративної одиниці школа отримала 1 вересня 1962 р., щоб стати І Загальноосвітнім ліцеєм з українською мовою навчання.

Випусники з 1961 р. (клас мгр Марії Павенцкої): Бєнь Стефан, Кїнах Василь, Лич Анатоль, Панасюк Володимир, Підлипчак Роман, Вільчацкі Богдан.

Випусники з 1962 р. (клас мгр Ірини Снігур): Баюс Марія, Чирнянська Анна, Дутка Зєновія, Демко Тадей, Горбаль Павло, Якимець Теодор, Крут Ігор, Кузьмяк Анна, Ксєнич Андрїй, Поповчак Ярослава, Пеляк Юлія, Стеранка Анна, Урда Марія.

(далі буде)

(ав)

Абсолютенти ІV Ліцею - шкільний рік 1965/66.

70-ти роки.

Будинок, в котрим містився ІV Ліцей до 1993 року разом з „польским” І Ліцеєм при Кляшторній площї в Лїгницї.

Фотографії з приватного архіву автора статті

Як легко подав руку козакові в Лігніці

8 листопада 2014 р. ОЛ організувало забаву в Лігніці, на якій бавилося понад 250 осіб. До танця грали ансамбль нашої школи "Дикі бджоли" та гості з півночі „The Ukrainian Folk”. Ансамбль тот за рік буде святкував 25-літя на сцені. Дякуємо вшитким, котри в тот вечер бавилися з нами. Заклик «Лемку, подай руку козакові!» бив висловом нашої солідарности з терпличима на Донбасі. Віримо, што наш голос і підтримка з Лігніці допоможут там затримати війну і дадут волю нашим козакам і їх родинам-мешканцям Донбасу.

„The Ukrainian Folk”

Запрошени гості

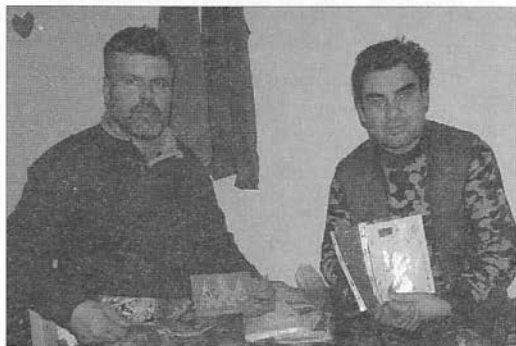
Впуст подорожнього в ніч Різдвяну в своє серце

Зближаються Різдвяні свята, а кінця війни на сході Європи не видно, тисячі люди, в тим військових і цивільних, котри змушені били лишити своєї хижки, не сядут до Велиї в родинним колі. Тож постановили-зме хоч кус прикрасити для них тоти свята. Ідею переказати святочні картки од наших діти з Лемківщини і Лігніччини запропонував Адам Вев'юрка – заступник голови ОЛ, а вчителі рідної мови радо ей підтримали. З пунктів навчання української мови в Гладішові, Висові, Устю, Лоси, Криниці, Горлицих і на Лігніччині зобрали-зме разом понад 70 карток (переважні зроблених през діти) з побажаннями. Криницькі діти до каждой картки написали іши лист. Дитячи щирі жичиня одвезла до Луганської обл. волонтерка Ольга Соляр. На базі батальйону «Айдар» є ціла стіна з дитячими малюнками, трафили там і наши листівки. І ту мушу вспомнути о єдній надзвичайній річі. Ольга переказала наши картки заступникови командира Афганської роти Миронови Кролю. Пізніше оказалось, же він сам походить з лемківської родини, а його діди родом з-під Криниці, дідо мав землю там, де тепер лижний витяг в Криниці!

Другом святочном ініціативом ОЛ било переказання символічних різдвяних дарів для лемків-

ских родин з дітми, котри виїхали з теренів, обнятих війном. Отримали-зме адреси конкретних родин, котри мешкают тепер в ріжних куточках України, велика група лемків з с. Переможне під Луганськом, наприклад, оселилася на Тернопільщині. Тоти люде часто стратили цілий доробок свого житя і наравду потрібуют помочи. Щирі дякуємо вшитким жертводавцям! Ваши дари сут юж розсилани і переказувани до адресатів. Хотіли би-зме тіж переказати річі до Новоайдарівського р-ну Луганщини, де проживають лемки. Продовжуємо зберати допомогу. На жаль, лемки, котри не виїхали з окупуваних теренів (таки «лемківски» осередки, як Мічуріно, Тельманово і інчи), тепер часто юж не можут того зробити і хоч сут в барз трудній ситуації, однак переказати поміч в тоти регіони не є жадной можливости.

(62)

Справа Мирон Криль родом з-під Криниці

Висівські Дні Антонича

Інтеграційні варшати для діти XII Дни Антонича, котри ОЛ шторуку організує в рамках проекту «Спітканя з Лемківщином» при співпраці з вчителями української мови в нашым регіоні – того року загоостили до Висової і Реґетьова. Спіткали-зме ся: учні початкових шкіл з Висової, Гладішова, Горлиці і Криниць, вчителі рідной мови – під гором Явір. Тото місце не било випадкове. Разом підняли-зме ся на гору, помолилися під хрестом, заспівали-зме марийні пісні, а місцевий отец Я. Чухта барз цікаві і приступні оповів дітям про об'явління Матери Божой на тим місці, де стоїт капличка. Перешли-зме чудовим осіннім лісом аж до словацкой границі. В тім році мали-зме барз гідну репрезентацію Криниць, барз ся тішиме, же вчительці Ларисі Шкварлі удалося zorganizувати і привезти діти. Не вдалося зобрати гімназистів на райд в тім році, хибаль волят позерати лем на екран комп'ютера, але думам, за рік юж ся zorganizуєме. А потім юж били занятя і забави: спортивни змаганя, варшати робліня ляльки-мотанки і ангелів, конкурси загадок, знань про Рідний Край, інтеграційни забави. Зроблени през діти синьо-жовти ангели-обереги переказали-зме на схід України для війскових, яки боронят свободи і рідной землі. Занятя одбивалися в висівській школі, де діє пункт навчаня, в котрым працює Анна Чухта, а тіж в висівській соляній яскіні – де било дуже атракцій, а і для здоровя добрі. Близе вечера переїхали-зме до Реґетьова. Ту в корчмі пекли-зме на огню кобаски, діти бавилися на свіжым повітрі, а переможці і шитки учасники дістали нагороди і пам'ятки. За рік Дни Антонича помандруют до дакого інчого села, тож до стрічи, дороги діти і вчителі!

Вікторія Гойсак

Мама за собом наступний рік діяльності Центру культури ім. Б.І. Антонича, мож повісти: раз-два минуло, за нами події, яки мали місце в горлицькій домовіці. Гідні того било и розмаїті, били події для старшого покоління, молодих и діточок. И зас зачинаме нову пригуду в широком и богатим просторі лемківской культури. Мама надію, же и того року будете з нами.

А што чути на Антоничівці

Вистава XIV «Лемківського Єрусалиму», о котрім писалам в попереднім виданю кварталника, 10 жовтня завітала и до Горлиць. Задумом того проєкту є гуртування нашого творчого середовища, організація пленеру артистичного и презентація вистави можливо як найширшій групі оглядачів. Все пленер и една з вистав є в Горлицях - своєріднім Єрусалимі, так било и того рока.

Учасники воркшопу кривульки

Михайло Колодко, „Даміє”

«**ЛЕМКО Fashion**» (лемківська мода) є сталім елементом на Антоничівці. Што то таке? То варштати традиційной лемківской кривульки – прикраси, яку колиси носили наши баби, і в яких спеціалізуєся Анна Добровольська з села Крива. Перший раз 16 листопада 2014 р. в недільне пополудне спітканя мало форму варштаків для мами и дівки при каві и солодким. Так, як колиси, мама давала своїй дівці прикраси, и в залежности од великості кривульки статус той панни на виданю бив різний. В нашім виданю наука робліня кривульки мала барже символічний и вдячний вимір. Треба било лем прити, матеріяли – пащюрки чекали на місци, а учаси била безплатна. Нелегка то штука и вимагат немало часу, длятого на конец вшитки пані дістали домів пащюрки, жеби скінчити зачатє діло.

21 листопада мало місце **спітканя з проф. Гжегожом Явором**, на тему «Середньовічні джерела генези Лемківщини. Волохи и їх міграції в XIV - XV столітях». То нич инчого, як дост емоціональні звіданя о тім, ким били «волохи»? И чи ми маме з нима дашто вespільного?

«Гребаня» в своїх коренях - то важлива и нелегка праця. Найчастіше сігаме до заду два або три покоління. Того вечера сягнули-зме аж до десятого столітя. Хошки засяг гісторичний теми бив широкий, то, за паном професором, наши предки русини пришли на тоти землі з теперішньої України. Переняли од волохів (яки пришли пізніше од полудня, юж зрутенізовани) спосіб газдування и заселеня нових місцевости на праві волоскім. И того, што лучит нас з нима - то спосіб газдування, який називається культуром волоском. А же волохів било менше, як русинів, пристали на наш (процес рутенізації). То так в великим скорочино. Ціла «філософія», же лемки то волохи - то нич инчого, як придумана през систем політична пропаганда, але то юж наступна гісторія...

Доповідат проф. Г. Явор

Вартат тіж передставити нашого гостя. Пан Гжегож Явор є заступником директора Інституту гісторії Люблинського університету ім. М. Кірі-Скловської. Спеціалізуєа в гісторії середньовічної Польщи, а особливо в гісторії польского села на зламі середньовічя і новожитних часів, займаєса волоским осадництвом в північних Карпатах, а тіж едиційом джерельних текстів.

Доповідат проф. Б. Гальчак

«Історія лемків од середньовічя по сучасність» - то заголовок книжки проф. Богдана Гальчака, котру презентували-зме Вам в попереднім номері «Ватри». 21 грудня мали -зме змогу подебатувати про тоту книжку з ей автором і послухати доповіді пана Гальчака - професора Зеленогірського університету, історика, працівника Інституту політології ЗУ, автора численних публікацій, присвячених лемкам, співредактора циклічного збірника «Лемки, бойки, русини – історія, сучасність, матеріальна і духовна культура». З його доповіді довідали-зме ся, як цінні інформації о тяжких сорокових роках в наших лемківських Карпатах несут архіва чехословацких спецслужб.

«Традиційни лемківські вечірки» - то остатнє наше спіткня того рока, котре одбылося на св. Анни - 22 грудня - в сельській світлиці в Гладішові. Вечірки сталися тіж традиційним спіткням, котре поставили-зме «випровадити» з Антоничівки і організувати шторока в інчім селі, так жеби мочи дотерти до найстарших свідків і учасників того обряду. Програма біла широка. Біла реконструкція традиційних вечірок в виконаю ансамблю «Лемківський перстеник» з Гладішова, вечіркови співанки, мож біло почути давни коляди, яки тепер, на жаль, юж праві ніхто не співат, традиційни забави (як на вечірках на млин ходили, в черемости ся бавили, чир колотили, гуси сідили, когута пекли і ін.), жартівливи приспівки. На конец гладішовян, пан Вань Дзюбина, оповів о цілим процесі переробляня лєну, вказав, яки служили до того нарядя, як ся лєн гладило, прістеряло, мочило, білило..., а і як ся пряде. Мож біло попрібувати самому того ремесла під досвідченим оком пані Мелянії Болдись з Конечної і пана Ваня.

Так біло глони, а тепер зас запрашаєме вас в новім році до Антоничівки і не лем, будме разом, сходме-ся, співайме, бесідуйме.

Наталія Гладик

Щиро запрашаєме,

приходте, двєри Антоничівки сүт широко отворєни для вас!

Зазерайте на нашу інтернетову сторінку, там найдеге інформації про наступни події на Антоничівці та фото-релаяції з минулих:

www.lemkounion.republika.pl

Вечірки „Черемости”

Лемківський кермеш в Кункові

31 жовтня в ден св. Євангелиста Луки гурток Об'єднання лемків в Кункові при співпраці з Гміном Устя Горлицьке і місцевим Колом сільських газдинь організувало кермеш в Кункові. Зо взгляду на ремонт церкви в Кункові літургію, яку очолив єпископ Горлицький Паїсій, одправлено в сусідних Ліщинах. В літургії співслужили о. др декан Р. Дубец, о. А. Грич, о. В. Канюк, о. А. Баранчук, монахи Мойсей і Пафнутій з монастиря Пресвятої Богородици в Висові. По службі Божій єпископ Паїсій посвятив одремонтвану світлицю — будинок давньої школи, де одбилася дальша частина свята. Історію села прибужив зобраним голова ОЛ Штефан Гладик в прелекції на тему «Історія і традиція села, парафії і лемківських кермешів в Кункові».

Можна било тіж оглянути виставку старих фотографій з Кункови і архівальних джерел. Тоту виставку ОЛ подарувало місцевій громаді. В артистичній програмі виступив молодіжно-дитячий ансамбль “Лемківський перстеник” з Гладишова, котрий запрезентував народни танці і дитячи забави, не забракло тіж гости з сусідньої Словаччини: своїм співом тішили “Стебничанка” зо Стебника і співачка Марія Шуркало з акомпаніаментом няня Павла.

Танцюс „Лемківський перстеник„

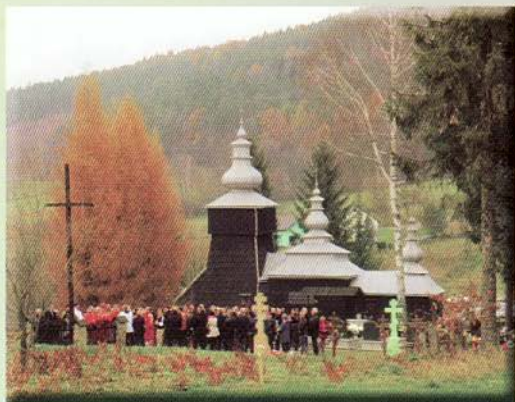
(62)

Лемківський кермеш в Снітниці і 250-літя церкви св. Димитрія в Чорній

На святого Димитрія снітничане все організуют кермеш. В тім році празник збігся в часі з інчом важном датом — 250-літя церкви св. Димитрія в сусідній Чорній, де і одслужено урочисту літургію, котру очолив владика Євген Попович — єпископ Перемиско-Варшавской Архиепархії.

В літургії співслужили о. митрат І.Піпка, о.парох Я.Чухта, о.П.Сивец та інші отці. На празник з Заходу з'їхали давни мешканці села і їх нащадки. Вечером на кермешовій забаві в Снітниці заграв ансамбль “Троянда” з Заменіц.

(62)

Гости праздника в Чорній на фоні церкви

Поляни: Співаєт Софія Федина зо Львова

Кермеш в Полянах

Такого кермешу по війні іщи не било!

29 листопада в суботу 2014 р. святкували-зме сельский празник в Полянах, який лемки називають кермешом. Такого кермешу, як тогорічний, в Полянах не пам'ятають, хибаль, же найстарши мешканці. А поляньска церква під покровом св. Йоана Золотустого тівко людей нараз не виділа, хибаль, же перед 1945 роком. Тогорічний кермеш святкували-зме разом з річницьом 100 років будови — посвячина церкви. То сто років тому парох Полян - о. Миколай Феленчак посвятив прекрасну на цілу Лемківщину церкву в Полянах. На тім терені такої другої церкви не є. То церков мурувана, інча архтектурно, ніж будували на цілій Лемківщині. Побудувати дерев'яну церкву било простіше, бо każde село мало свій громадский ліс, а і майстри били на місці. Але побудувати церкву мурувану і таку велику — то били кошти, котри тяжко било навіть уявити. Лем же село Поляни могло сой на тото дозволити, бо било великим і богатим. Тому до гнеска маюот ся чим гордити.

Ініціатором тогорічного свята били о. др. Мирон Михайлишин — парох Полян і давний мешканец села Поляни, який тепер проживат во Львові — Володимир Ардан. Пан Ардан николи не забиват, одкаль його корія. То він недавно видав во Львові книжку о Полянах “Мої рідні Поляни”. Лем велика шкода, же пан Ардан не міг бити учасником того свята, він дуже захворів. *(Юж по написаню той статі дішла до нас сумна вістка, же Володимир Ардан одишов до вічності 12 грудня 2014 р. - ред.)*

Приїхали гості з Польщи і заграниці.

До церкви зишлося барз дуже людей, а і священників приїхало як нигда. Били тіж гості з України (лемки — переважні давні мешканці Полян) і Словаччини. Місцевих дуже не било, бо в Полянах декотри лемки то таки, што своє забили, польского ся не навчили — просто перекінчики, але до церкви Боже борони, жеби зайти. Серед гостей священників били: о. митрат Іван Піпка з Криниці, о. декан Тарас Шпет і о. Олег Сеньків (Україна), о. Йозафат і Мартин (Словаччина), о. Христофор Блажейовский (Ярослав), о. Богдан Кішко (Мокре), о. декан Андрій Журав (Команча), о. Микола Костецкий (Гломча), римо-католицки о. Станіслав Павуль (Ванівка), о. Юзеф Облуй (Дошниця), о. Анджей Туронь (Крампа), о. Юзеф Опалінські (Поляни), о. Роман Ягелло (Ленкі Дукельске) і о. др Мирон Михайлишин — господар — парох Полян.

Отец митрат І. Піпка провадив на службі Божій і виголосив проповідь. Вспомнув коротку історію

церкви і тоту спочатку, і тоту бурхливу, коли то по ремонті церкви з воєнних знищили дішло ту до правдивой релігійной війни. Цілу літургію співом окрашали місцеві полянчане і хор “Лемковина” зо Львова. Серед почесних гостей били з України: голова СФУЛО Софія Федина (ей батько родом з Полян), Степан Майкович — голова обласного товариства “Лемківщина” во Львові, Володимир Шуркало з Пустомитів, Андрій Тавпаш — члени товариства “Лемківщина”; зо Словаччини: директора Музею української і русинської культури в Свиднику Мирослав Сополіа, з Польщи: Мирослав Карапіта — бувшии воєвода воеводства Підкарпатского — людина нашого обряду. Приїхали тіж родина Гочів зо Зиндрановой, Штефан Гладик — голова ОЛ і Василь Шлянта — заступник.

Спомини про Поляни і полячии грамоти за вірність вірі і традиції.

Служба Божа закінчилася урочистим Многоліттям, а о. др Мирон Михайлишин дав слово Софії Федині, яка зворушливо вспомнула про Поляни — село близке ей серцю і вручила для теперішніх мешканців Полян полячии грамоти за вірність церкві, збереження традицій предків, любов до Лемківщини. Подяку отримали м.ін. родини Мишковских, Буряків — Серняків, Станіслав Скородинський, Михал Сеньчак, Болеслав (Василь) Баволяк. На конец Софія Федина заспівала пару лемківских пісень зо свого репертуару. Зворушливо зазвучала пісня “В нашім ріднім краю”. Тоту пісню співають, хибаль, лем в Полянах — браво, пані Софійо! Зобрани під час Служби гроши передано на поміч Україні на руки Софії Федині.

Думаме, же в пам'яті заховатся тіж спомин бувшой полянчанки Анни Мишковской — Волошиньской, яка вродилася в Полянах, яко дітина пережила депортацію, тепер мешкат во Львові. Зачитала свій верш, в котрим вивівила свою тугу за рідним крайом. Барз гарді прозвучав гимн України, який заспівали о. С. Павуль зо своїм органістом, помагав о. Мирон.

Вшануваня пам'яті загиблих на Дукляньским перевалі.

Потім шитки учасники перешли до Народного дому на кермешову гостину, приготувану през дівчата і жени з Полян. Час гостини веселима піснями приміляли поляньски артистки — ансамбль “Червена рута”. По гостині о. Мирон запросив шитких гостей до Дукли, де мала ся правити молитва-панахида за погиблих вояків-українців, яких ту на Дукляньским перевалі згинуло бл. 70 тис. (в тому велика кількіст лемків). Во-яки там спочиваюот на воєнним цмонтері в Дукли. В Дукли під Хрестом поєднаня, який стоїт напроти монастиря Бенедиктинів молилися одночасно лемки з України, Польщи і Словаччини і поляки.

Українську делегацію привітав бувший юж бургомістр Дукли Марек Гурак і теперішній Анджей Битнар. Пан Битнар приніс навіт синьо-жовті квіти. Коротко промовив також Вальдемар Пулхпек — директор Воєнного музею в Дуклі, який розповів про воєнні дії в 1944 р. на Дуклянським перевалі, як наших хлопців пхали на явну смерть і одвороту не било, бо зо заду ишло НКВС (NKWD — прим. ред.). По молитві зас іщи голос взяла Софія Федина, дякуючи польській владі за опіку і пам'ят про воєнні жертви. Потім виступила Евеліна Дудич — секретар Консульства України в Ряшові, яка нав'язала до справи Майдану. Слово взяв тіж Петро Гандяк — голова Фундації дослідження Лемківщини зо Львова. На конац прозвучав вірш Б.І. Антонича: “Народився Бог на саях в лемківським містечку Дуклі...”, який деклямував о. др Мирон Михайлишин. По вечері одбився концерт “Лемковини” в парафіяльним костелі в Дуклі.

Потім роз'їхалися вшитки домів — хто на Україну, хто на Словаччину, а хто до Полян. Чи іщи даколи поляньська церква буде виділа таке торжество? Майме надію, же так буде. На конац треба би вспонути, же святкування кермешу в Полянах розпочато юж 28 листопада вечером — молитвом і спільном Службом Божом з римо-католицьким священиком о. Юзефом Облойом в Дошниці. Молилися за родину Сембратовичів, бо ж ту народився Сильвестр Сембратович (1836-1898) пізніший Митрополит Галицький.

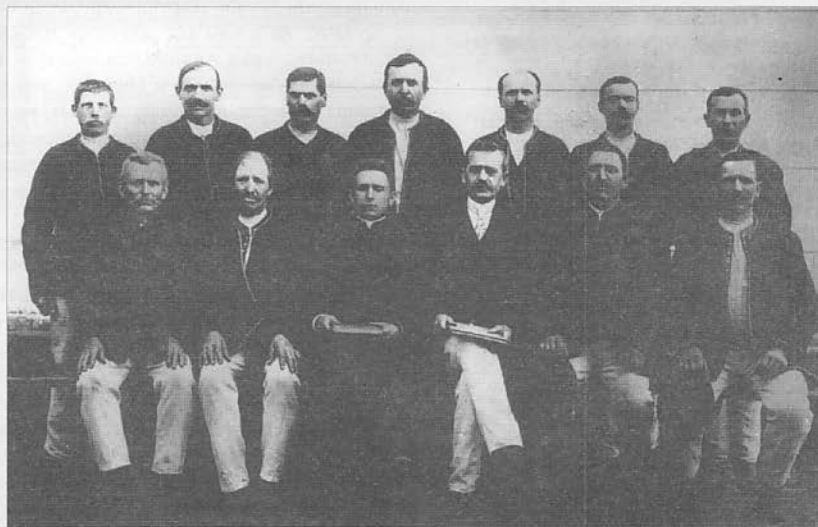
Болеслав (Василь) Баволяк

Церков в Полянах по війні

Джерело: Володимир Ардан, Мої рідні Поляни, Львів 2011

Презераме старі фотографії і документи

Джерело: Приватний архів автора статті.

Комітет будови церкви в Полянах (1912-1914).

Стоять од правої: Гардій Ваньо, Шпак Ваньо, Федак Миколай, Мишковский Теодор, Богуш Ваньо, Бугель Петро, Прокопик Петро; сідять од правої: Дитко Данько, Вишньовский Яким, Яценник Сидор-дяк, о. Миколай Феленчак, Дитко Гавриїл, Джуган Сава.

VI DWUNAJA PIECHOTY
Nr. wych. 0063...
Dn. 25.05.1947 r.

Nr. uch. 0379/Pw/47.
27.5.47.

SCISLE TAJNE.
Egz. Nr. 2...

29

153

DOWÓDCA GRUPY OPERACYJNEJ "WISIA"

B-C-1 D-OK DO SPRAW POLIT-WYCHOWAWCZYCH.
MELDUNEK BOJOWY NR. 0036. ZA DZIEŃ 25.05.1947 r.

Sztab VI Dyw. Piech. J A S L O dn. 25.05.47 r. godz. 22.00 Mapa 1:1000

1. SYTUACJA POLITYCZNA W REJONIE ODPOWIEDZIALNOŚCI.

Sytuacja polityczna poprzednio podawano, nie uległa żadnej zmian. Ludność ukraińska była już poprzednio powiadomiona o mającym się odbyć przesiedleniu, zachowuje się spokojnie, żadnych prób ucieczki nie zauważono. Ludność ta jest do pewnego stopnia zdezorientowana, gdyż od żołnierzy nie może uzyskać żadnych wiadomości. Ludność polska została uspokojona w swych obawach po ukazaniu się ogłoszeń zapraszających pogłoskom o przesiedleniu pobiaków. W rozmowach ludność cywilna przychylnie odnosi się do akcji przesiedlenia Ukraińców, stwierdzając, że jest to najlepszy sposób pozbywania baz bandytów. Pewne zadowolenie z przesiedlenia Ukraińców wywołują również i z tego, że rozwiązuje się pewnego stopnia głód ziemi jaki dawał się odczuwać do tego czasu w powiecie.

2. DANE WYWIADOWCZE.

Dnia 22 bm. banda w sile dwóch ludzi przeszła przez BIEŻNICA, nie rabując niczego u gospodarzy, oddalała się w niewiadomym kierunku. Wiadomość tą otrzymano od ludności wiejskiej BIEŻNICA.

Dnia 25 bm. 2 pp. dwoma batalionami z kompanią zwiadu dywizyjnego przeprowadził przeczesanie kompleksu leśnego na półn. od BARTNE. W wyniku przeprowadzonej akcji w rej. lasu /9228c/ natrafiono na trzy stare bunkry bandy UPA., które zniszczono, natomiast na bandy nie natrafiono.

3. PRZEPROWADZONE OPERACJE.

6 pp. I baonem przeczesał rej. /8656/ oraz zorganizował zasadzkę w rej. NOWA WIES /3650/. II baonem zorganizował zasadzki w rej. wzdłuż przed ZAWADKA RYMAROWSKA /8452d/ oraz w zach. skraju lasu /8244d/.

Jedną kompanią III baonu urządzono zasadzki w rej. OLCHOWIEC /8044/ oraz w płd. skraju lasu /8244/.

plutony zwiadowcze patrolowały rejon od rz. KAMIENKA /8252/ w kierunku płd.wsch. w pasie droga gruntowa /8052/ wzd. 751 /8254/ do strumyka /8054/, w czasie przeprowadzonych operacji wyników nie osiągnięto.

4. AKCJA PRZESIEDLEŃCZA.

Akcja przesiedleńcza w rejonie odpowiedzialności dywizji ma się rozpocząć z dniem 26 bm.

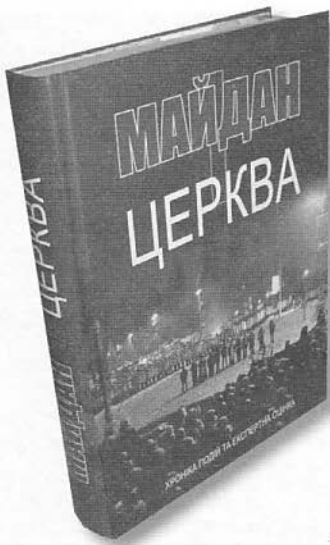
5. NADZWYCZAJNE WYPADKI.

Nie było.

6. R O Z N I

Dnia 25 bm. grupa operacyjna "Krynica" /W.B.W./ zawiadomiła przez oficera łącznikowego VI D.P. że w dniu 26.05.47 r. od godz. 2.00 rozpocznie akcję przeciwko bandom UPA. w rej. FLORYNKA /9098/ BUDNARY WYANE, STANISZA /8404/, WISOWA /7612/ współdziałając z woj. oddziałami Czesko-Słowackimi na ich terenach. Ze strony operacyjnej "Krynica" weźmie udział 510 ludzi oraz trzy pancernki. Celem akcji jest nieporozumienie z wyżej wspomnianą grupą w czasie akcji zostały one wyparte dla niej, apanki rozpoznawcze G.O. "Wisła" na dzień 26.05.47 r.

Доверено: IIII Крапис

Майдан і церква. Хроніка подій та експертна оцінка, ред. Л. Филипович, Київ 2014, 650 с.

«Книга є наслідком моніторингу подій зими 2013-2014 рр., коли українці вийшли з мирними протестами проти політики влади. До збірки увійшли не тільки хронологія подій, офіційні документи Вищої ради церков і релігійних організацій, окремих релігійних організацій, звернення та заклики релігійних лідерів до народу і до влади, неофіційні висловлювання та коментарі звичайних віруючих та їх пасторів, але й експертні оцінки політиків, державних діячів, а перш за все – релігізнавців, які покликані об'єктивно і неупереджено розкрити суть духовного Майдану, зміст революції гідності, показати роль релігії і Церкви в становленні громадянського суспільства та сучасних соціально-політичних процесів» (із вступу). Книгу підготувало Відділення релігієзнавства Інституту філософії Національної академії наук України.

A. Karczmazewski, **Świat Bojków. Etnograficzna podróż po Bojkowszczyźnie**, Rzeszów 2014, 209 str.

Книжка презентує загальні відомості про бойків, їх традиційні заняття, народний стрій, будівництво, церковну архітектуру, а тіж елементи духовної культури – обряди календарного і родинного циклу, давні звичаї і вірування. Найбільшу цінність, як ся видає, представляють зникми, заміщені в книзі, котри походять з різних джерел, сут докладні описани і добрі опрацьовани. Читач однайде тіж приклади бойківського пісенного фольклору.

Śpiewnik karpacki, oprac. W. Motyka, Milówka 2013, 552 str.

Автор втілив в життя барз цікаву ідею – зобразити в єднім співаніку фольклор різних етносів, котри мешкають в Карпатах. Сут пісні з Мадяр і Семигороду, Румунії, Словаччини, Чехії, Морав і Волощини, Польщі, а тіж і дос великий вибір співанок русинів Карпат: гуцулів, бойків, лемків. Вшитки співанки мають ноти. У вступі автор подає загальну характеристику карпатської музики, взаємних впливів так різних культур на тій винятковій території і популярних ту музичних інструментів.

Вертайме до давних імен!

Агафія

(сқорочено Афія)

Наши люде часом змінляли свої імена так, што б легше ся жило, коли, наприклад, в часі загорози ім'я могло вказати, до якого народу принадлежали. Так било не лем в нас, бо і польски Янки іхали до Гамерики і недовго там ставали Джонами. По тій дорозі пішли тіж і наши лемки, коли Іван, Ваньо чи Іванка іхали до Гамерики, то юж вертали як Дзюнок чи Дзюня. І тоті імена преказували своїм новонародженим дітям на Лемківщині, хоц далі в церквах хрестили діти як Івана чи Іванку.

Коли в 1918 році повсталала Польща, наши імена были кус чужима для польских урядників, котри виписували їх до документів. В тот час напр. дуже Володимирів стало Владиславами, або Олени — Александрями. Подібні било по 1945 р., коли юж з натиску Уряду безпеки Польщі зміняно імена на чисто польски. Гнеска хоцу вказати ім'я, котре барз скоро уряд зміняв, а і наши люде думали, што так оно перекладатся на польску мову. **Тото ім'я то Агафія, котре по акції «Вісла» змінено на Агата.** Імя Агафія виводится од св Агафії, яка походила з Македонії, мешкала під Аквілейом під конец II віку за цїсарів Візантії Діоклетіана і Максиміліяна. Мала іщи дві молодши сестри Хіону і Ірину, котри тіж стали святими. Коли почалися переслідуваня християн, сестри втекли в гори. По році вернули домів з віром, што переслідуваня ся скінчили. Однак їх ув'язнено, перевезено до Тесальонік і поставлено на суд перед намістником Дуклстїєм, котрий намовляв їх, штоб віддали честь поганьским божкам. Три сестри відмовили. І квітня 294 року сестри Агафія і Хіона были спалени. Однак, не вмерли од огня, лем при молитві, бо оген не міг дійти до їх тіла. Сестра Ірина біла далі ув'язнена, а коли при ній найшли Святе Писмо, то вбили стрілами з луку. Вшитки три сестри як мучениці стали святима. Популярист імена Агафія біла не лем на Лемківщині, але по цілій землі давного Галицько-Волинського князівства.

Княгиня Агафія - дівка перемиского князя Святослава Андрія Рюриковича в 1207 р. приїхала до Польщі і вишла замуж за Конрада Мазовецького. В наступних роках почалася війна медже ей

вітцьом Святославом і братом мужа Лешком Білим, котрий разом з мадярами напав на Галич. Здобив город і ув'язнив віття Агафії Святослава і стриків Романа і Ростислава. Княгиня старалася їх ратувати, однак їх повішено. Княгиня Агафія барз міцно кохала свого мужа Конрада. Мала з ним 10 діти: Болеслава, Земовіта, Казимира, Євдохію, Людмилу, Саломену, Юдиту, Земомисла, Мешка і іщи раз Земовіта. Зауважме, што імена дівчат сут всхідни - наши, крім Юдити. Чи то не бив вступ до поділу в вихованю діти в мішаних родинах, котре мало місце в Австро-Угорщині?

Княгиня Агафія біла переконаном християнком, барз поперала думку, штоби хрестоносці прибили до Польщі і охрестили племя прусів. В 1239 р. Конрад Мазовецькі вбив каноніка Яна Чаплю за того, што разом з сином Конрада Казимиром хотів одобрати землі вітцо. Казав його повісити, а коли братя домінікани стягнули тіло, Агафія на доказ того, што поперат мужа, казала іщи раз повістити неживого каноніка. За того вбивство архієпископ Пелка наклав на Казимира, Агафію і на цілу дещезію плоцку анатему. В костелах мазовецьких перестали бити дзвони, не відправляно літургії,

врочистих хрестин, шлюбів і похоронів. Князь і княгиня зачали ся бояти про своє володіня, длятого все робили, штоб костел стягнув анатему. Допіро коли передали Ловіч під владу костела, анатему знято. Минуло пару віків, але внеска знаме, як виглядали Агафія, Конрад і їх діти. Їхні обличя є на чаші, котру Конрад подарував катедрі плоцкій. Не знаме, коли померла княгиня Агафія. Напевно пережила мужа, котрий помер 31 серпня 1247 року, а Агафія занялася його похороном в катедрі плоцкій. Можливе, што тіж є похоронена в катедрі плоцкій. У Вроцлаві є орнат з середини XII віку — дарунок Агафії і ей сина Земовіта

для кляштору Цистерок в Тшебніці. Потім його перевезено до кляштору в Генрикові. Гнеска звут його - орнат святой Ядвіги. Думам, што то тіж є кус наша пам'ятка.

Людина не виберат собі імена. Оно стає нашим першим даром в житю. Не забивайме про того, коли в старих документах родинних однаходиме якису тету чи прабабу, котру звали Агафія, бо то барз святе, "мудре" і тіж наше ім'я.

(ав)

З домашньої аптечки

Добрий перепис на імбірівку

Коли надходить зима, глядає способів, жеби розгріти наш організм и поправити настрої. Єдиним з простих способів є застосування відповідних приправ в нашій кухні, таких як імбір, цинамон, кардамон, гвоздики, аниж... Можеме додавати до напоїв, кави, гарбати, кіста, м'яса. Тоти зіля маюти тіж лікувальни властивости. Імбір має протизапальну дію, хоронит перед інфекціями дихальних шляхів, зміцняти одпорність, поправляти кружіння, добрий на травління, запобігат мліню і локомоційним хворобам, нютованю по наркозі і хеміотерапії, лагодит мігрени. В кухні додаєме го до десерів, кіста (напр. пряники), до зуп, м'яса, свинини, дичини.

Цинамон розгріват, має антибактерійну дію, поправляти пам'ят, обнижат цукор. Додаєме го до тіста (ябковий плячок), ягнятини.

Гоздики маюти антисептичну дію, проти болю (напр. на біль зуба). Виступає ту субстанція еу-геноль, котра обнижат рівен вільних родників, през што має протиневотворову дію. Додаєме до солодких десерів, компотів, лікерів, паштетів, душеного м'яса, маринатів.

Кардамон помагат при жолудкових проблемах, має розкурчову дію, помагат при хворобах легенів, бронхів (oskrzela). Повинни го уникати особи з жовчовима каменями, бо може збільшити кольки.

Аниж лагодит кашель, поправляти травління, має розкурчову дію, побуджат апетит. Додаєме го до кіста, десерів, для ароматизування алкоголів, до слоків з консервацієм для ліпшого аромату.

Добрий перепис на імбірівку: 600 г свіжого імбіру покроїти в плястерки и заляти 1 л спирту, 0,5 л меду, 0,5 л води. По 3 місяцях зляти до фляшкоу.

На здоровля!

Анна Шкурат

95-ліття створення жидівського куреня в Українській Галицькій армії

Де Крим - а де Рим! Де Русь-Україна - а де Палестина-Юдея! Однак українсько-жидівські відносини маюти тисячолітню історію, про що ми знаємо мало або й зовсім не знаємо.

Коли ж жида з'явилися на нашій землі? Дуже давно, але за посилений наплив треба вважати час панування Казимира III. Як відомо, був час, коли з країн Європи жидів просто виганяли, а в Росію не пускали. В 1563 р. цар Іван Грозний наказав жидів утопити в річці Двіні разом з жінками і дітьми, якщо вони не охрестяться. І до 1905 р. жида не мали права поселятися на російських землях. Все це призвело до того, що чисельність жидівського населення на українських землях зростала. Протягом віків наші містечка були властиво жидівськими, у багатьох містах жида становили значний відсоток, а то і більшість мешканців. Вони опанували торгівлю, ремесло, промисловість (менше), капітал. Так вони вросли

в український світ як на землях під московською окупацією, так і під австрійською, але зберігали свою релігійну спільноту, що була визначником їхньої національності. Слід підкреслити, що абсолютна більшість жидівського населення володіла українською мовою.

Українська Центральна Рада вже у 1917 р. надала національним меншинам, в тому й жидам, персональну автономію, що сприяло активізації їхнього національного життя. У жовтні 1918 р. Українські національні збори у Львові оголосили в постанові: «Всі національні меншини, при чому *сверей визнаються за окрему націю*. [курсив автора статті] повинні прислати в Українську Національну Раду у Львів своїх представників».

Тоді то жида почали творити свої організації і міліцію. На базі жидівської міліції в Тернополі в червні 1919 р. був створений Жидівський військовий курінь у складі I-го корпусу УГА (Української Галицької армії), командиром якого був поручник С. Лайберг. Курінь складався з трьох сотень піхоти, кулеметної сотні, чети кінноти, чети саперів і чети зв'язку.

Курінь брав участь і відзначився в боях проти агресії польських військ на ЗУНР (Західноу-

країнська народна республіка) у 1919 р., а в липні 1919 р. проти московських більшовиків у районі Бердичева і Вінниці, та в поході на Київ. У середині 1920 р. внаслідок боїв з більшовиками і тифу Курінь втратив 2/3 особового складу і був розформований, його бійців розподілили по інших частинах УГА. Командир Куреня С. Ляйнберг був полонений поляками і страчений.

Така коротка героїчна історія боротьби наших народів за свою волю на нашій землі. Жидівський Курінь в українському війську - це історичний феномен в нашій і жидівській історії, адже історія записала ще тільки один такий факт: у 1917 р. у Великій Британії був створений жидівський військовий підрозділ у Палестині і воював проти Туреччини, за що Велика Британія надала жидам так зване «право до власного дому», тобто право поселитися в історичній Палестині, якого жиди були позбавлені майже дві тисячі літ. В історії цей акт отримав назву «Декларація Бальфура»*.

Висновок: Треба пізнавати і розкривати на світло Боже славні сторінки стосунків між народами, а нами і жидами зокрема і поборювати негативні стереотипи.

* У роки Першої світової війни Велика Британія перебувала під німецькою блокадою і не мала економічних зв'язків зі своїми колоніями, була позбавлена поставок сировини й різних матеріалів, в тому й каучуку, який тоді був стратегічною сировиною. І тоді власне проф. Хаїм Вейцман винайшов спосіб виробництва штучного каучуку, що мало для Великої Британії, у певній мірі, рятівне значення.

Прем'єр країни Джордж Ллойд у своїх спогадах згадує, що коли він запитав Вейцманна як і чим Уряд Його Королівської Величності може йому віддячитись, той відповів: «Зробіть щось для мого бідного народу» (!). Тоді міністр закордонних справ Великої Британії Артур Бальфур повідомив фінансового магната Ротшильда, що Велика Британія готова сприяти створенню «національного вогнища жидівського народу» на історичній батьківщині - Палестині.

Так з'явилася «Декларація Бальфура» у листопаді 1917 р. і був створений жидівський військовий підрозділ. А проф. Вейцман у 1948 р. став першим президентом держави Ізраїль.

Степан Семенюк

Упокоїлися в Бозі

Володимир Ардан

Володимир Ардан вродився 27 жовтня 1929 р. в Полянах коло Дуклі, бив виселений в Україну. Здобив технічну освіту, працював на інженерських посадах на великих підприємствах Петербурга і Львова. Бив активним членом Правління і Колегії Львівського товариства "Лемківщина", членом Президії Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань. За громадську роботу на ниві лемківства нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

Володимир Ардан написав книгу про своє село "Мої рідні Поляни", Львів 2011.

12 грудня 2014 р. Володимир Ардан упокоївся в Бозі на 85-тім році життя.

Вічна пам'ят! Висловлюємо щире співчуття рідним і близьким покійного.

Головна управа Об'єднання лемків

Редакція «Ватри»

Юліан Френко

Юліан Френко народився 22 квітня 1940 р. у с. Вапenne на Горличчині.

У 1945 р. його родичів Степана й Анастасію з родини депортовано в Луганську обл., одтамаль родина втекла до Львівської обл. до м. Борислав. Закінчив Львівський університет, працював як науковец на кафедрі опору матеріалів Львівської політехніки, є автором наукових праць з фізики. Юліан Френко бив активним членом товариства "Лемківщина" од початку його створіння, в роках 1994-2006 заступником голови.

Одишов од нас 7 жовтня 2014 р.

Вічна пам'ят! Висловлюємо співчуття родині покійного.

Головна управа Об'єднання лемків

Редакція «Ватри»

Юліянові Френчку на прощання

Юльку

знаш яка ту гарна осінь
всюди спокій а Ти засвітив єс світло в сутінках
а я не видів-єм Тебе од року
приснив-єс ся мі гнес
якбис стояв в Ждині на порозі
Петро Чухта одишов а Ти за ним
Господи! прошу Тебе
не бер юж никого на позарани..?

Юльку

як Тобі ся ціло за нашима горами
як єс радів коли бив-єс з нами
ід гин за Петром небеснима Бескидами
ідте оба Господніма Ватрами
сядте там під смереком
допоможте лемкам і Україні
бити журавльом і лелеком

Юльку

А не забуд речі Господу
што москаль зас Україну руйнує
безчестит і длюндрус
Прое Господа
штоби нерозумний зрозумів
і на колінах Україну перепросив
яку ганебну кривду сї зробив

Юльку

спій спокійним сном
най Тобі ся спит ватрянний сон
жменю землі з Лемківщини Тобі шлю
і галузку ялиці несу
і на квітах гірську росу
деси там на небесній Ватрі
спіткамєся зас
але не гнес
лем за якийсь час
до позарани

Юльку

До позарани
Вічная Тобі Пам'ять

Олександр Маслей

інфо за лем-часом
(з цикло Лемківська хроніка)

ЖОВТЕНЬ

2-4.10. **Перемишль.** Під заголовком «Жива парафія – місце зустрічі з живим Христом» проходив собор Української греко-католицької церкви в Польщі, в якому взяло участь б. 100 делегатів.

6.10. **Ждиня.** На 80 році життя одишов до кращого світа ждинян Петро Чухта - суспільний діяч, багатолітній Староста Лемківської ватри в Ждині.

7.10. **Пустомити, Україна.** На 74 році життя одишов од нас Юліян Френчко – член правління Всеукраїнського товариства «Лемківщина», народжений в Вапеннім.

10.10. **Горлиці.** Центр культури ім. Б.-І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщином» організував попленерову виставку XIV Лемківського Єрусалима під заголовком «Записник зо сьвіта».

10-11.10. **Бібрка.** Голова ОЛ Ш. Гладик взяв участь в науковій конференції «Культурна спадщина села в Підкарпатским і Малопольским воеводствах», організуваній Фондом сприяння селу.

11.10. **Висова-Регетів.** ОЛ організувало XII Дни Антонича, в яких брали участь діти і молодь з пунктів навчання української мови з Висової, Криници, Гладшова і Горлиц.

25-26.10. **Варшава.** VII З'їзд ОУП на голову товариства переобрав Петра Тиму.

31.10. **Кункова.** В Празник апостола і свангелиста Луки ОЛ організувало традиційний кермеш в новоодданій до ужитку місцевій світлиці, яку посвятив православний владика Паїсій. Виступили ансамблі з Польщі і Словаччини. Давну історію села Кункови представив голова ОЛ Штефан Гладик.

листопад

8.11. **Чорна-Снітниця.** В рамках традиційного кермешу, організуваного снітничанами в Празник Великомученика Димитрія, з нагоди 100-літя існування церкви в сусідній Чарній організовано святочну відправу, яку очолив греко-католицький владика Євген Попович.

8.11. **Лігниця.** Гурток ОЛ організував танцювальну забаву під гаслом «Подай руку Козакови». Загнали «The Ukrainian Folk» і «Дикі бджоли».

8.11. **Львів.** VI З'їзд Всеукраїнського товариства Лемківщина обрав нового Голову товариства - Василя Мулесу - голову Закарпатської обласної організації.

16.11. **Горлиці.** Центр культури ім. Б.-І. Антонича в рамках "Спіткань з Лемківщиною" організував варштати кривульки, проваджені Анною Добровольською.

16.11. В Польщі проходили вибори до місцевих органів влади, в котрих активніст проявили тіж лемківски кандидати. Війтом Громадки залишився Дарій Павлици, а Устя Горлицкого – Дмитро Ридзанич.

21.11. **Присліп.** Під час кермешу в свято Собору Архистратига Михаїла празничну відправу очолив греко-католицький владика Євген Попович.

21.11. **Горлиці.** Центр культури ім. Б.-І. Антонича в рамках "Спіткань з Лемківщиною" організував спітканя з проф. Гжегожом Явором «Середньовічні джерела генези Лемківщини. Волохи и їх міграції в XIV-XV століттях».

21.11. На ден Собору Архистратига Михаїла припадат перша річниця Майдана - «Револуції Гідности».

23.11. **Пантна.** В нижнім кінци села Пантної по довгих 1,5 рока од девастації в червни 2013 р. єдномовних таблиц місцевости «Ретна», появилася табличка з улицьом «Ретна»? И так *de iure* давне велич село Пантна з теперішнього хутора (*przysiółek*) «авансувало» на улицю.

24.11. **Варшава.** Голова ОЛ Ш. Гладик, його з-к Ш. Клапик и адукат П. Сокіл спіткалися з підсекретарьом стану в Міністерстві середовища П.Отавським в справі звороту лісів - випрацюваня відповідних регуляції в реляціях межде Державними Лісами и власниками лісів.

28-29.11. **Висова.** Голова ОЛ Ш. Гладик взяв участь в конференції, організуваній Товариством LGD «Бескид Горлицький», присвяченій охороні об'єктів сакральной спадщини.

29.11. **Поляни.** З нагоди 100-літя існуваня церкви в Полянах з ініціативи о. др Мирона Михайлишина організовано святочний кермеш.

29.11. **Бардеїв.** Союз русинів-українців Словаччини організував 42 огляд народних пісень «Маковицка струна».

грудень

1-6.12. **Лігниця-Горлиці.** ОЛ організувало акцію «Різдвяна листівка». Діти з пунктів навчання рідної мови підписували святочні листівки українським жовнірам на фронт.

6.12. **Горлиці.** Під час засіданя Головної управи ОЛ новим Головом Президії ОЛ обрано Еміля Гойсака. На його дотеперішню функцію Секретаря Президії ОЛ обрано Наталію Гладик.

6-19.12. **Горличчина.** ОЛ організувало допомогу лемківським біженцям з Донбасу. Різдвяні пакчи отримують діти и їх родиче м.ін. з села Переможне, котри юж не маот до чого вертати.

12.12. **Львів.** На 85 році життя одишов до вічності полянчан Володимир Ардан - довголітній член правління Львівського товариства «Лемківщина», член Президії СФУЛО.

14.12. **Горлиці.** В каплиці чину сс. Василянок діти горлицького пункту навчання рідної мови вшанували пам'ят великого подвижника українського народу Митрополита Андрея Шептицького в 70-у річницю його смерті.

16.12. **Лігниця.** Юж тринадцятий раз нац- и етноменшини засідали до спільної «Велиї народів». ОЛ представляли: з-к голови Адам Вєв'юрка, Іван Тирпак.

19.12. Списком з Мир Лікійських - Святий Миколай Чудотворец вшитким чемним дітям, які його ждали цілий рік, дарував вимріяни подарунки.

21.12. **Горлиці.** Центр культури ім. Б.-І. Антонича в рамках "Спіткань з Лемківщиною" організував презентацію книжки проф. Богдана Гальчака «Історія лемків од середньовіччя по сучасність».

22.12. **Гладишів.** Дитячо-молодіжний ансамбль «Лемківський перстеник» виставляв традиційні лемківські «вечірки» з вечірковима колядками. Гладишів'ян – емеритуваний вчитель Ваньо Дзюбина вказував присутнім як «виробляти лен» з практичним застосуваням давнього знярядя.

24.12. На 61 році життя одишов до вічності режисер Кшиштоф Краузе, автор фільму «Мій Никифор».

(мг)

Собор УГКЦ в Перемисли

Запрашає на наші Маланки

- Ліґниця – Готель Qubus - 09.01.2015 - «Водограй» – 20.00 год. – 140,- тел. 508-374-330
 Лешно Вижис – 10.01.2015 - «Надія» – 20.00 год. – 120,- тел. 697-549-790
 Хойнів - Seglany Dworek - 10.01.2015 - «Троянда» – 20.00 год. – 120,- тел. 605-597-812
 Любін - готель Europa - 13.01.2015 - «Надія» – 20.00 год. – 140,- тел. 608-770-314
 Мохначка - Dom na Wzgórzu - 13.01.2015 - «Аксель» – 20.00 год. – 130,- тел. 509-508-205
 Вроцлав – Centrum Gastronomiczne Nelson, вул. Komandorska 118-120, будинок D
 економічного університету - 16.01.2015 - «Клуб 46» – 20.00 год. - тел. 509-645-513 (Аніта)
 Торонто – Trident Banquet Hall - 17.01.2015 – «Заповідь» - www.lemko-olk.com
 Краків – Ресторан Avangarda - 24.01.2015 – «Промікс» - 606-162-280 (Ярослав)

Український кавалер бажає познайомитися
 з панною віком від 33-40 років з метою одруження.
 Моб. тел. у Польщі 692 843 447

Przedmiotem oferty jest dom na terenie lemkowskijskiej wsi Czarna, gmina Krynica, o powierzchni ok. 280 m kw. - 10 pokoi, świetlica, pełne uzbrojenie, murowany. Wymaga modernizacji. Działka o powierzchni 32 ar.

Cena: 290 000 zł. - możliwość negocjacji ceny.
 BIURO OBROTU NIERUCHOMOŚCIAMI
 ul. Śniadeckich 8, 33-300 Nowy Sącz, tel. 696-077-669

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛІ
 (в тім часопис *Ватра*):

Ярослав Кравчишин, Ігаска – 228 зл.
 Михайло Хомик, Нью-Йорк – 120 USD

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Охочим допомогти нам
 подаємо наш банківський рахунок:
 BANK PEKAO SA
 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Редакція *Ватри* Головна управа ОЛІ

Передплата „Ватри”

Ціна одного примірника 3 зл. + 1,75 зл. поштової оплати в Польщі.
 Річна передплата 4 x 3 зл. + 7,00 зл. (кошти пересилки) = **19,00 зл.**

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 зл.
 Річна закордонна передплата 4 x 3 зл. + 52,00 зл. (кошти пересилки) = **64,00 зл.**

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków
BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Administracji i Cyfryzacji

Видас / Wydaje **ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW**
 Zarząd Główny
 ul. Jagielly 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
 www.lemkounion.republika.pl; lemounion@poczta.onet.pl

„Ватра” зима 2015 (88)

Редагує колеґія

- ❖ Вікторія ГОЙСАК головний редактор ❖ дизайн Еміль ГОЙСАК ❖
 ❖ Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl ❖
 ❖ Наталія ГЛАДИК, Олександр МАСЛЕЙ, Штефан ГЛАДИК, Григорій ТРОХАНОВСКИЙ ❖

Технічне оформлення

FHU „LEBO” Gorlice; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

Adres Redakcji

ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja заstrzega sobie право skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
 Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Ватра

www.watrazdymnia.pl
Лемківск@ватра в Ждини
17 - 19. 07. 2015

Бльот. www

Миля и Марія на своїм бльоту:
<http://makelifelemko.blogspot.com>
пропонують нам смачну кухню и все оригінальну моду

Фолькова ялинка

Любите оригінальні прикраси на яличку? Як має кус часу, можете зробити їх сами. Я свої зробилам зо стироп'янових куль, котри оклилаам серветками в фолькови wzори.

